

Stille Executie

II *)

30 September 193...

Zonderling, ik heb het schrijven gekleineerd, gewantrouwd, bevuild, ontmaskerd, ik heb het weken lang links laten liggen, maar het heeft niet opgehouden zich met mij te occupeeren. Het doet dus precies het tegenovergestelde als God die zich, ondanks mijn volharding, mijn trouw, mijn smeeiken, met geen boeh of bah om me bekommert. Het doet mij goed dit vast te stellen; ik moet met mijn gehechtheden op mijn hoede zijn, ze loopen op hun eind.

Sedert ik het plan opvatte mijn gedachten op schrift te stellen, is het mijn gewoonte geworden 's morgens na de Mis een wandeling te maken. Thilde vreest dat onrust mij de straat op drijft. Maar ik voel mij dan — het is nog heel vroeg — bij de grauwe geslotenheid der huizen, in de stilte van dat koude, lichtlooze ochtendlicht juist tot rust komen. Ik word mezelf. Het is dan overal om mij heen precies zoo triest, koud, verlaten als in mij. En zóó leelijk! zoo leelijk dat ik er geen woorden voor weet. Ik loop dan langs de havens, langs het koude, glinsterende, ondoorgrondelijke havenwater en ik ben plotseling met die wereld één. Het is mijn wereld. En daar loop ik dan te denken, te denken. Ik roep mijn gedachten op uit hun vaag, gejaagd dooreenwoelen en ze omlijnen zich, ze krijgen scherp, helder, vast gestalte, zooals de scheepsrompen die groot, somber, roerloos boven de eeuwig onrustige, vormlooze spiegeling van het watervlak rusten. Verleden en heden (en toekomst?) worden overzichtelijk. In hun rauwe, navrante logica van oorzaak en gevolg komen de gebeurtenissen der laatste jaren voor mij staan. Ik voel over iets te heerschen (toch nog!). Ik reken af. Ik ben in de meerderheid. Het gelijk en het recht komen aan mijn kant. Ik voel me tijdens die eenzame oogenblikken, in de smerige stilte van de ochtendstad, sterk worden, kalm, hard, gelukkig: zooals een hand die langzaam, zeker iets dóórbreekt. Ik weet dan: ik zal kunnen schrijven; maar ik weet dan tevens dat mijn schrijven geen de profundis meer is, dat ook het verhooren me reeds onverschillig

*) Zie Aristo. VIII — 2 —, p. 49.

zou kunnen laten. Onverschillig? Of geloof ik aan geen verhooren meer? Ik schrijf. Ik schrijf. Laat ik daaraan genoeg hebben. Ik heb er genoeg aan! — Maar waarom is mij dit plotseling voldoende? Breek ik werkelijk iets door? Ik pas gebroken stukken aan elkaar; kijk, ik kan de breuken heel precies aanwijzen. — Is dat nu mijn heele meerderheid? Maar waarom schrijf ik dan? „Geneesheer van mijn binnenste, maak mij duidelijk, waartoe ik dat doe”! Wil ik de leegte van mijn leven klank geven, stem, inhoud? Schrijf ik omdat mijn pen het eenige is, waarmee ik mij tegen dit afzichtelijk leven kan verdedigen? Neen, ik eisch geen wapen op tegen God, maar, heel banaal, tegen de gebeurtenissen, tegen mezelf, tegen de menschen. Ik schrijf omdat ik me met dit papier, op hetzelfde oogenblik dat ik me de dingen het helderst bewust word, immuun voor die gebeurtenissen maak. Ik schrijf omdat het papier, dit vierkant stuk papier, het eenige terrein is waar ik op mijn niveau leven kan. Ik schrijf, omdat het formuleeren van een gedachte een gedachte tot waarheid maakt. Omdat ik deze betoovering (van het woord; door het woord) noodig heb. Omdat ik zonder deze „zekerheden” onherroepelijk wegzink (waarin?). Voilà.

Ziedaar dan de vernederende onwaarde van mijn laatste waarde. Maar met deze erkenning heb ik mijn middelpunt, mijn vast centrum gevonden. Ik kan vertrekken. „Rustig”. Zonder illusies. Zonder al te groote bitterheid. Zonder de durende kans ook hier weer in mijn rug te worden aangevallen. Mijn laatste wapen is „gered”: het heeft geen enkele reële waarde, maar het heeft, desalniettemin, een reële functie! Ik kan het hanteeren (maar het kan mij niet hanteeren).

Misschien deed ik beter mijn ochtendwandelingen te staken. Eerst ga ik naar de Mis waaronder ik communiceer en God bid om licht in de geestelijke ontreddeering waaraan ik ten prooi ben, en daarna maak ik mijn tocht door de ochtendstad tijdens welke mijn gedachten zich preciseeren, tijdens welke het gelijk aan mijn kant is en het „licht”, dat mij dán (en hoe overvloedig) toestroomt, precies het tegenovergestelde in mij oproept van hetgeen ik van goddelijke ingevingen verwachten mag: het verwijdert en vervreemdt mij nog meer van God en mijn vroegere zekerheden.

Soms denk ik dan, dat dit verlangen om alleen te zijn, te wandelen, te denken, een bekoring is, dat God mijn „nieuwe zekerheden” niet ontzenuwt omdat ik dit alles moet laten rusten, in „eenvoud des harten”, dat God in de stilte waarmede Hij alles verricht ook mijn leven weer ten goede zal leiden, tot klaarheid brengen.

Soms denk ik, dat het blinde Godsvertrouwen nog vele schreden verder gaat dan ik ging.

Maar het is juist dit „goddelijk” proces dat ik wantrouw; het is juist hier dat ik de mogelijkheid van een gecamoufleerde zelfbegoocheling vrees: 'n berusten, dat met geen geloof iets uitstaande heeft. Ook daarom moet ik mijn denken controleeren. Ik heb er trouwens recht op mijn eigen werkelijkheid bewust te zijn. Als God dit recht, dit eerste levensrecht, dit eerste recht dat de waardigheid van den mensch voor zich opeischt, niet duldt, wat is Hij dan voor een God.

Bovendien, er raakten stemmen in mij los die ikzelf niet heb opgeroepen, die zich ook niet meer laten afschepen, die mij zullen blijven kwellen en tergen, en die ik slechts kan onderdrukken op straffe van eens in een onherroepelijke chaos te eindigen. Ze leven, ze vernielen. Ik moet ze dus zien, helder, scherp, op een afstand. Dan kan ik ze schatten; dan kan ik zien of ze recht hebben. Zijn ze een onwaarde (kon ik dat gelooven), dan verdwijnen ze precies zoo uit mijn leven als ze er zijn binnengedrongen (zou dat mogelijk zijn?); zijn ze een waarde, welnu, dan hebben ze rechten: recht op gehoor, recht op mij, hoe hatelijk en vijandig ze mij ook toeschijnen.

Is dit een dreigement aan het adres mijner vroegere zekerheden? Smeek en bezweer ik ze opnieuw zich toch te laten gelden? Want ik weet, dat het mij onmogelijk zal zijn in dat „nieuwe” te ademen, te leven. — Maar tegelijk besef ik, dat ik zuiver reageer. Dat wat ik thans haat, hatelijk is; dat wat ik veracht, verachtelijk is; dat wat ik betwijfel, onzeker is.

Moet ik ook dit laten rusten? Is God niet anders dan een gecontinueerd zelf-ontwijken, — om niet anders te worden dan een gecontinueerd zelf-bedrog (waarvan ik de „rust” niet zal ontkennen!).

Wat wil ik? Klarheid? Wil ik doorheen (ondanks) de chaos van motieven die mij doen schrijven, dat eene zwakke, hoezeer reeds ondernijnde verlangen mijn geloof te hervinden, blijven volgen? Poog ik, met dit geschrift, mijn geloof te verdedigen, zooals ik dit ook poog met het volhardend vervullen van mijn plichten, of is het reeds een gemaskeerde en wraakzuchtige verdediging van mijn ongelooft? Wie ben ik? Moet ik dit geschrift, of moet ik de motieven die mij leiden, laten rusten? Moet ik het voortzetten om het eene kleine motief van twijfelachtige zuiverheid, of moet ik het opbergen om al die troebele motieven geen kans te geven zich van mij meester te maken? Ik weet het niet. Ik weet alleen dat ik dit

geschrift wil voortzetten, dat ik niet anders kan. Omdat ik zonder dit niets ben.

Vaarwel „waardigheid” van den mensch, waarin ik zoo lang geloofd heb. Vaarwel, „waardigheid”, die zelfs geen recht heeft op één mensch-waardige handeling, die zelfs van dat laatste, schamele recht, zich van het leven rekenschap te geven, slechts op deze vernederende wijze gebruik mag maken. — Het zij zoo.

Kón ik gelooven, dat er ergens een wijzer is die zich stil en zeker voortbeweegt.

(Wordt vervolgd)

HENRI BRUNING

Suggesta

MACHTSMISBRUIK

Wel is niet ieder een lafaard die aleens misbruik maakt van macht, doch elke daad van machtsmisbruik is een daad van lafheid.

IDEEËN EN BELANGEN

Voor de christelijke, alsook voor de nationale gedachte is de strijd tegen het marxisme een ideeën-, voor de liberale gedachte een belangenstrijd.

BEGINSEL EN OPPORTUNISME

Het christelijk — en ook het nationale — idealisme bestrijdt het marxisme uit beginsel, dus ook waar zulke strijd niet ten persoonlijk voordeel der bestrijdende idealisten strekt. — De liberalen bestrijden het marxisme uit opportunisme, enkel waar zulke strijd hun commercieel of economisch ten voordeel strekt.

VERWARRING EN MISREKENING

Waar ideeën en belangen samenvallen zal de uitwendige houding van christenen en nationalen met die der liberalen overeenkomen.

Hiervan profiteerende, pogen sommige leep berekenende liberalen met de christelijke en nationale idealisten saam te werken. De minder bewuste of minder berekenende liberalen pogen dit ook, doch slechts wijl zij de innerlijke voosheid en evidente onhoudbaarheid van zulk bondgenootschap niet zien.